

D19.004

Uitspraak van het College van Toezicht

Kamer I

Zitting 20 november 2019

Inzake:

de heer mr. ir. [klager], wonende te [woonplaats] (hierna ook: "[klager]"), klager,

tegen

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid [architectenbureau], gevestigd te [vestigingsplaats 1] en (onder meer) [vestigingsplaats 2], BNA-lid (hierna ook: "[architectenbureau]"), verweerster.

1. Per e-mail van 6 augustus 2019 (met 9 bijlagen) heeft [klager] bij het College van Toezicht een klacht ingediend tegen [architectenbureau]. Voor zover de klacht mede gericht is tegen de heer [architect] (architect, verbonden aan [architectenbureau]) is deze niet-ontvankelijk, aangezien uitsluitend BNA-leden onderworpen zijn aan het toezicht van het College van Toezicht.
2. Per verweerschrift van 10 september 2019 (met 2 bijlagen) heeft [architectenbureau] verweer gevoerd.
3. Per e-mail van 4 november 2019 heeft [klager] een schriftelijke reactie op het verweerschrift van [architectenbureau] ingediend. Conform het verzoek van het College van Toezicht per e-mail van 4 november 2019 heeft [klager] voorafgaand aan de mondelinge behandeling nadere informatie en een kopie van een uitspraak van de Raad van State van 15 mei 1990 in het geding gebracht.

Behandeling van de klacht

4. De klacht is 20 november 2019 behandeld door Kamer I van het College van Toezicht. De kamer was als volgt samengesteld:
 - mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter
 - ir. F.J. Hoekstra,
 - dr. ir. P.C.M. Maas, leden
 - mr. E.L. Hoogstraate, secretaris.

Partijen hebben ter mondelinge behandeling hun standpunten toegelicht. Namens [architectenbureau] waren [architect] en de heer [vertegenwoordiger] aanwezig.

5. Op grond van de aan het College ter beschikking gestelde stukken en de mondelinge toelichting van partijen overweegt het College het volgende.

De feiten

6. Als enerzijds gesteld en anderzijds niet of onvoldoende betwist staat – voor zover hier van belang – het volgende vast:
7. Deze zaak speelt zich af in [woonplaats] (gemeente [gemeente]). [Opdrachtgever], een instelling voor gehandicaptenzorg, heeft daar twee naast elkaar gelegen percelen met bebouwing aan de [straat] (samen: het “Perceel”).
8. [Opdrachtgever] heeft [architectenbureau] [vestigingsplaats 2], in de persoon van [architect] (architect), de opdracht gegeven haar te begeleiden bij het realiseren van een uitbreiding van de bebouwing op het Perceel om het aantal bewoners te kunnen vergroten en de woonruimte per bewoner te vergroten.
9. [Architect] woont achter het Perceel (aangrenzend perceel met toegang vanaf een andere straat, waarbij de woning van [architect] niet ter hoogte van de bebouwing van [opdrachtgever] gesitueerd is). [Klager] woont ook achter het Perceel (aangrenzend perceel met toegang vanaf weer een andere straat, waarbij de woning van [klager] wel ter hoogte van de bebouwing van [opdrachtgever] gesitueerd is). De achtertuinen van [klager] en [architect] grenzen aan de achterzijde aan elkaar.
10. [Architectenbureau] heeft een eerste schetsontwerp gemaakt met handhaving van een deel van de bestaande bebouwing en toevoeging van nieuwbouw. Hiervoor zou een bestemmingsplanwijziging nodig zijn, aangezien buiten de bouwvlakken gebouwd zou worden en hoger dan toegestaan gebouwd zou worden. Ten opzichte van de bestaande bebouwing aan de zijde van het perceel van [klager] (één gebouw ter grootte van een schoollokaal op het midden van het Perceel, 17 meter van de erfgrens), zou de bebouwing dicht bij de erfgrens komen en hoger zijn (een gevel van twee verdiepingen / zeven meter hoog op vijf meter langs de gehele erfgrens) en de ontsluiting zou plaatsvinden via een afgesloten galerij op 5 meter afstand van de erfgrens. Ten opzichte van de bestaande bebouwing aan de zijde van het perceel van [architect] (twee haaks op elkaar staande gebouwen met golvende hoogte (één tot twee verdiepingen), waarvan één gebouw op vijf meter van de erfgrens) zou er minder

veranderen. De gemeente en [opdrachtgever] stemden in met het ontwerp, maar tijdens een informatiebijeenkomst voor omwonenden op 30 mei 2018 kwamen er veel bezwaren, waaronder van [klager].

11. Tijdens de informatiebijeenkomst heeft [klager] [architect] aangesproken op zijn dubbelrol als buurman en architect. Dit is voor [architectenbureau] geen aanleiding geweest om actie te ondernemen.
12. Naar aanleiding van de bezwaren van omwonenden heeft [architectenbureau] een tweede schetsontwerp gemaakt, waarbij de bestaande bebouwing geheel zou worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Ook hiervoor zou een bestemmingsplanwijziging nodig zijn, aangezien buiten de bouwvlakken gebouwd zou worden en hoger dan toegestaan gebouwd zou worden. Ten opzichte van het eerste ontwerp zou de plaats van de nieuwbouw ongeveer gelijk zijn (bebouwing op vijf meter langs de gehele erfgrens van [klager]), maar werd de bebouwing lager (een gevel van één verdieping hoog, met schuin dak omhoog tot twee verdiepingen) en werd de ontsluiting gewijzigd (de entrees en woonkamers aan de straatzijde middels hofbebouwing, slaapkamers aan de kant van de erfgrens van [klager]). Aan de zijde van het perceel van [architect] bleef het ontwerp qua plaatsing en hoogte ongeveer gelijk. Dit tweede ontwerp is op 16 mei 2019 gepresenteerd aan de omwonenden.
13. [Klager] heeft in maart 2019 inzage gekregen in het tweede ontwerp en in april 2019 een gesprek met de afdeling Bouwen en Wonen van de gemeente gehad. Tijdens dat gesprek bleek dat het B&W-voorstel tot wijziging van het bestemmingsplan al in een vergevorderd stadium was. [Klager] heeft vervolgens bezwaarbrieven gestuurd aan B&W, [opdrachtgever] en [architectenbureau]. In reactie hierop is het proces van bestemmingsplanwijziging stopgezet, is [opdrachtgever] in gesprek gegaan met [klager] (waarbij is afgesproken dat de bouwplannen in overleg met hem zouden worden voortgezet op basis van voorstellen van een andere architect) en heeft [architectenbureau] zich op 17 juli 2019 teruggetrokken uit de opdracht “*om alle suggesties van belangenverstrengeling verder te voorkomen en ruimte te maken voor een open dialoog tussen [opdrachtgever] en de heer [klager] (en eventuele andere belanghebbenden)*”.

De klacht

14. [Klager] verwijt [architectenbureau] schending van de BNA Gedragscode Verantwoordelijkheid, integriteit & professionaliteit. [Klager] heeft - samengevat - de volgende twee klachtonderdelen geformuleerd.

15. [Klager] meent in de eerste plaats dat [architectenbureau]/[architect] de opdracht van [opdrachtgever] niet had mogen aannemen, vanwege het eigen belang dat [architect] daarbij had als buurman. Door de opdracht – waarbij sprake is van belangenverstrengeling – aan te nemen, heeft [architectenbureau] in strijd gehandeld met de kernwaarde integriteit, aldus [klager]. [Klager] meent ook dat [architect] zijn eigen belang in beide ontwerpen op ontoelaatbare wijze heeft behartigd ten nadele van andere omwonenden. [Klager] meent dat [architect] in de ontwerpen het nadeel van de grotere en hogere bebouwing grotendeels aan de zijde van [klager] heeft getekend om daar zelf zo min mogelijk last van te hebben. Verder verwijt [klager] [architectenbureau]/[architect] dat hij de dubbele pet en de in zijn eigen voordeel genomen ontwerpbeslissingen niet heeft gemeld bij toezichthoudende instanties.
16. In de tweede plaats stelt [klager] dat [architectenbureau] in strijd met kernwaarden verantwoordelijkheid en professionaliteit heeft gehandeld door:
- geen onderzoek te doen naar en geen rekening te houden met een uitspraak van de Raad van State uit 1990 in een procedure van [klager] tegen een destijds voorgenomen bestemmingsplanwijziging om de bebouwing op het Perceel uit te breiden, die is geïncorporeerd in het vigerende bestemmingsplan;
 - geen onderzoek te doen naar en geen rekening te houden met een afspraak die begin jaren '90 is gemaakt tussen [opdrachtgever] enerzijds en [klager] en de vorige bewoners van het pand van [architect] ([naam]) anderzijds over de bebouwing op het Perceel, die is geïncorporeerd in het vigerende bestemmingsplan;
 - geen rekening te hebben gehouden met de beperkingen op grond van het vigerende bestemmingsplan;
 - geen contact te hebben opgenomen met belanghebbenden tijdens het ontwerpproces; en
 - geen zorg te hebben gehad voor de andere participanten (waaronder de positie van de woning van [klager] t.o.v. de voorgestelde bebouwing) en de omgeving als geheel, doch uitsluitend aandacht te hebben besteed aan de belangen van [opdrachtgever] als opdrachtgever en de privé belangen van [architect].

Het verweer

17. In reactie op de verwijten van [klager] heeft [architectenbureau] – samengevat – de volgende verweren gevoerd.
18. Ten aanzien van het eerste verwijt, stelt [architectenbureau] zich op het standpunt dat een architect vrij is om elke opdracht te aanvaarden die niet in strijd is met het Nederlands recht of de erecode van de BNA. Het aanvaarden van een opdracht van buurman [opdrachtgever] behoort daar volgens [architectenbureau] ook toe, net zoals het aanvaarden van een opdracht van iedere willekeurige dorpsbewoner dat zou zijn. Het kan zelfs een voordeel zijn als de

architect in de buurt woont, omdat hij de omgeving kent en weet wat er speelt, aldus [architectenbureau]. Naar de mening van [architectenbureau] adviseert de architect in eerste aanleg zijn opdrachtgever en behartigt primair haar belangen. Daarbij geldt dat ieder ontwerp volgens [architectenbureau] wordt gemaakt met oog voor ruimtelijke kwaliteit en het welzijn en de belangen van gebruikers en omwonenden. [Architectenbureau] meent dat zij zorgvuldig en integer heeft gehandeld, met oog en oor voor de belangen van alle betrokkenen en belanghebbenden. Als [opdrachtgever] een andere architect in de arm had genomen, dan was het programma ook zwaarder geworden, omdat de opdracht nu eenmaal was om de bebouwing uit te breiden. Dat [architectenbureau] de opdracht heeft teruggegeven, moet volgens haar niet worden gezien als een erkenning dat zij de opdracht niet had mogen aannemen. [Architectenbureau] heeft dat uitsluitend gedaan om een constructief gesprek tussen [opdrachtgever] en [klager] mogelijk te maken; daarmee was [opdrachtgever] op dat moment het meest gediend.

19. Ten aanzien van het tweede verwijt stelt [architectenbureau] dat zij de opdracht verantwoord heeft aangepakt. Uitgangspunten zijn altijd het bestemmingsplan en de wensen van de opdrachtgever. Toen in dit geval de conclusie werd getrokken dat de wensen van [opdrachtgever] niet pasten binnen het bestemmingsplan, is bekeken of en in hoeverre daarvan kon worden afgeweken. Dat is eerst gesondeerd met de gemeente. Toen bleek dat de gemeente wilde meewerken, is [architectenbureau] als eerste – in een zo vroeg mogelijk stadium – op basis van een eerste schetsontwerp, met omwonenden in overleg getreden. [Architectenbureau] stelt verder dat zij – nadat van bezwaren van omwonenden, waaronder [klager], was gebleken – in het tweede ontwerp daarmee wel degelijk rekening heeft gehouden. Ten aanzien van de beoogde afwijkingen van het bestemmingsplan, geldt dat in Nederland elke betrokkene de mogelijkheid heeft zijn zienswijze te uiten in de procedure tot wijziging van het bestemmingsplan, aldus [architectenbureau].

Beoordeling van de klacht

20. Bij de beoordeling van het eerste verwijt (belangenverstrengeling en schending kernwaarde integriteit) zijn de volgende regels uit de Gedragscode van belang. In de eerste plaats de regel dat de architect als opdrachtnemer in een vertrouwenspositie onafhankelijk de belangen van de opdrachtgever behartigt, zonder zich op onoirbare wijze te laten beïnvloeden door nevenbelangen. In de tweede plaats de regel dat de zorg van de architect zowel de gebouwde en ongebouwde omgeving geldt als de participanten in de processen waarbij hij bij zijn beroepsuitoefening is betrokken. En in de derde plaats de regel dat de architect transparant is over de zakelijke en persoonlijke belangen die op een of andere wijze zijn functioneren zouden kunnen beïnvloeden.

21. Het College stelt vast dat op grond van de aard van de opdracht van [opdrachtgever] (een uitbreiding van de bebouwing op het Perceel om het aantal bewoners te kunnen vergroten en de woonruimte per bewoner te vergroten) bij aanvaarding van de opdracht voor [architectenbureau] al duidelijk was dat het ontwerp grote invloed zou hebben op het woon- en leefklimaat van omwonenden en dat een bestemmingsplanwijziging nodig zou zijn. Eén van die omwonenden was (en is) [architect]. Vast staat dat hij daarmee een persoonlijk belang had bij het ontwerp voor [opdrachtgever] en bij het bestemmingsplan, nu dit direct van invloed zou kunnen zijn op zijn woon- en leefklimaat. Dat persoonlijke belang zou, bewust of onbewust, een rol kunnen spelen bij het tekenen van de ontwerpen.
22. Onder deze omstandigheden kon [architectenbureau] er niet mee volstaan om uitsluitend ten opzichte van [opdrachtgever] hierover transparantie te betrachten, maar had zij – voorafgaand aan de aanvaarding van de opdracht – ook jegens de direct belanghebbenden aandacht moeten besteden aan het vermijden van de schijn van belangenverstrengeling, bijvoorbeeld door aan de omwonenden schriftelijk te melden dat zij voornemens was de opdracht te aanvaarden. Indien één of meerdere direct belanghebbenden desondanks bezwaren zou hebben geuit, dan had [architectenbureau] de opdracht mogelijk niet kunnen aanvaarden. Door dit na te laten heeft [architectenbureau] de schijn gewekt dat het persoonlijke belang van [architect] van invloed is geweest op de ontwerpen. Hierbij is niet van belang of [architect] daadwerkelijk het oogmerk had te bewerkstellingen een ontwerp ten gunste van zijn woon- en leefklimaat te tekenen. Ook indien in dit opzicht van de integriteit van [architect] wordt uitgegaan, kan de schijn van belangenverstrengeling zijn gewekt. Het College oordeelt dat [architectenbureau] door deze handelwijze de Gedragscode heeft geschonden en acht de klacht van [klager] op dit onderdeel gegrond.
23. Niet juist is overigens de stelling van [klager] dat een architect nooit een opdracht van een buur zou mogen aanvaarden. Evenmin is juist de stelling van [klager] dat [architectenbureau] een melding had moeten doen bij toezichthoudende instanties, waarbij [klager] overigens ook niet heeft gespecificeerd op welke toezichthoudende instanties hij doelt.
24. Het College acht de klachtonderdelen met betrekking tot de kernwaarden verantwoordelijkheid en professionaliteit ongegrond. Bestemmingsplannen kunnen worden gewijzigd. Dat is het ruimtelijk ordeningsbeleid van gemeentes en er zijn procedures waardoor de belangen van betrokkenen worden gewaarborgd. Ook in de manier waarop [architectenbureau] belanghebbenden bij het ontwerpproces heeft betrokken, ziet het College – anders dan vermeld onder 22 hiervoor – geen schending van de Gedragscode.
25. Het College acht de maatregel van een waarschuwing passend.

HET COLLEGE VAN TOEZICHT DOET DE VOLGENDE UITSpraak

Het College van Toezicht verklaart de bij e-mail van 6 augustus 2019 door [klager] tegen [architectenbureau] ingediende klacht deels gegrond (voor wat betreft de belangenverstrengeling) en voor het overige ongegrond.

Het College van Toezicht legt [architectenbureau] de maatregel van een waarschuwing op.

Aldus beslist op 20 november 2019 door Kamer I van het College van Toezicht, bestaande uit mr. L.C.J.M. Spigt, voorzitter, ir. F.J. Hoekstra en dr. ir. P.C.M. Maas, leden, en mr. E.L. Hoogstraate, secretaris.

Voorzitter:

Secretaris:

Verzonden op: 8 januari 2020

Tegen deze uitspraak kunt u binnen één maand na verzending in hoger beroep komen bij een met redenen omkleed beroepsschrift aan de Raad van Beroep, Six Advocaten B.V. t.a.v. mr. W. Post, post@sixlegal.nl. Uiterlijk drie weken na ontvangst van het beroepsschrift dienen de administratiekosten ten bedrage € 350,- (zijnde € 289,26 + 21 % BTW) betaald te zijn op de rekening van BNA/College van Toezicht, nummer NL62ABNA0466944349 bij de ABN AMRO Bank N.V. te Amsterdam. De administratiekosten worden terugbetaald wanneer degene die beroep instelt geheel of gedeeltelijk in het gelijk wordt gesteld.

BNA-leden, hun opdrachtgevers, het lid in de hoedanigheid van deken en het bestuur zijn van het betalen van administratiekosten uitgezonderd. Een verzoek om van het betalen van administratiekosten te worden vrijgesteld omdat men onvermogen is, wordt conform artikel 7.4 van het reglement op het College van Toezicht en de Raad van Beroep in behandeling genomen.